

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

Предмет: Реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата Тијане М. Вујичић

Одлуком Наставно-научног већа Факултета бр. 01-231/2-5.2 од 05.02.2018. године, именовани су чланови Комисије за преглед, оцену и одбрану докторске дисертације кандидата Тијане М. Вујичић под насловом:

ДЕФИНИСАЊЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ ИНТЕГРАЛНОГ АДАПТИВНОГ УПРАВЉАЊА ПРОЦЕСОМ УРБАНЕ СТАГНАЦИЈЕ НА ПРИМЕРУ ГРАДА ПРИЈЕДОРА

После прегледа достављене Дисертације и других пратећих материјала и разговора са Кандидатом, Комисија је сачинила следећи

РЕФЕРАТ

1. УВОД

1.1 Хронологија одобравања и израде дисертације

Школске 2008/2009. године кандидат је уписао докторске академске студије архитектуре научног карактера (научна област истраживања: архитектура и урбанизам, а ужа научна област истраживања: урбанизам).

На основу члана 98. Статута Архитектонског факултета у Београду (“Сл. билтен Факултета”, бр. 80/08, 84/10, 88/12 и 89/12-пречишћен текст), а у вези са чланом 28. Правилника о докторским студијама (“Сл. билтен АФ”, бр. 81/08) и Одлуком Већа докторских студија Архитектонског факултета у Београду од 16. децембра 2013. године, Наставно-научно веће Факултета је, на седници одржаној дана 23. децембра 2013. године, донело одлуку број 01-1970/2-8.33 којом је образована Комисија за оцену испуњености услова кандидата Тијане М. Вујичић, дипл. инж. арх., и теме докторске дисертације, под насловом “Дефинисање методологије интегралног адаптивног управљања процесом урбане стагнације на примеру града Приједора”, у саставу:

- др Александра Ђукић, ментор, редовни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду,
- др Марија Маруна, члан Комисије ванредни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду,
- др Миленко Станковић, члан Комисије

редовни професор Архитектонско-грађевинско-геодетског факултета Универзитета у Бањој Луци.

На основу члана 30. Закона о високом образовању (“Сл. Гласник РС”, бр 76/05, 100/07 – аутентично тумачење, 97/08, 44/10, 93/12 и 89/13), а у вези са чланом 100. Статута Архитектонског факултета у Београду (“Сл. билтен АФ”, бр. 80/08, 84/10 и 89/12), члановима 31-34. Правилника о докторским студијама Архитектонског факултета у Београду (“Сл. билтен АФ”, бр. 81/08) и сагласности Већа научних области грађевинско-урбанистичких наука Универзитета у Београду од 04. марта 2014. године, Наставно-научно веће Факултета је, на седници одржаној 10. марта 2014. године, донело одлуку број 01-324/2-10.8 да се Тијани М. Вујичић, дипл. инж. арх., одобрава рад на теми докторске дисертације, под насловом “Дефинисање методологије интегралног адаптивног управљања процесом урбане стагнације на примеру града Приједора” и да се за ментора именује проф. др Александра Ђукић. 2009/2010 *mirovanje studentskog statusa zbog porodiljskog bolovanja*

Именованој је на основу Решења бр. 03-14/314 од 18.11.2010. године одобрен статус мировања у школској 2009/2010. години. На основу одлуке бр. 01-1979/2-12.32. Наставно научно већа Архитектонског факултета од 13.10.2014. године, именованој је на лични захтев одобрен продужетак рока за завршетак студија до 30. септембра 2015. године. Именованој је одобрен статус мировања у школској 2014/2015. години због размене студената у оквиру Erasmus Mundus Basileus програма. На основу Решења бр. 03-22/23.2. од 14.03.2016. години именованој је одобрен статус мировања у школској 2016/2017. години.

Јануара 2018. године, завршену докторску дисертацију кандидат је, уз сагласност ментора, предао на Веће докторских студија. На основу члана 101. и члана 102. Статута Архитектонског факултета у Београду (“Сл. билтен АФ”, бр. 116/17 – пречишћен текст), члана 37. Правилника о докторским академским студијама (“Сл. билтен АФ”, бр. 102/14) и Одлуке Већа докторских студија Факултета од 29. јануара 2018. године, Наставно-научно веће Факултета је, на седници одржаној дана 05. фебруара 2018. године, донело одлуку број 01-231/2-5.2, да се образује Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата Тијане М. Вујичић, дипл. инж. арх., под насловом “Дефинисање методологије интегралног адаптивног управљања процесом урбане стагнације на примеру града Приједора”, у саставу:

- др Александра Ђукић, ментор, редовни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду,
- др Марија Маруна, члан Комисије ванредни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду,
- др Миленко Станковић, члан Комисије редовни професор Архитектонско-грађевинско-геодетског факултета Универзитета у Бањој Луци.

1.2. Научна област дисертације

Докторска дисертација припада научној области *Архитектура и урбанизам* и ужој научној области *Урбанизам*, за које је Факултет матичан. Ментор предметне дисертације је др Александра Ђукић, редовни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду.

Списак радова који квалификују проф. др Александру Ђукић за ментора докторске дисертације:

1. Александра Ђукић, Милена Вукмировић, Срђан Станковић: “Principles of climate sensitive urban design analysis in identification of suitable urban design proposals. Case study: Central zone of Leskovac competition” у „Energy and Building”, Vol 115,1 mart 2016, (стр. 23-35) DOI:10.1016/j.enbuild.2015.03.057, ELSEVIER, ISSN 0378-7788

(indexed in relevant scientific database of journals: Thomson Reuters, Web of Science, Web of Knowledge, Index Copernicus, Ebsco, etc.); Impact Factor: 2.465, 5-years Impact Factor 3.076, (ISI Journal Citation Reports 2014)
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0378778815002753> (M21a)

2. Тијана Вујичић, Александра Ђукић: „Methodological Framework for Shrinking Cities, Case study research: Northwest region of Bosnia and Herzegovina“ у часопису “ Geodetski Vestnik”, Vol. 59, No.3, 2015, стр. (520-537) (indexed in relevant scientific database of journals: Thomson Reuters, SSCI Social Science Citation Index, Social Scisearch SSci and Journal Citation Reports/Social Science Edition (JCR/SSE)). ISSN 0351-0271 UDK 528=863, (M23)
3. Александра Ђукић, Милена Вукмировић: “Creative Cultural Tourism as a function of City Competitiveness” у „ТТЕМ - Technics Technologies Education Management”, Volume 7, Number 1, 2012. стр. (404-411) ISSN 1840-1503. (indexed in relevant scientific database of journals: Thomson Reuters, Web of Science, Web of Knowledge, Index Copernicus, Ebsco, etc.); Impact Factor: 0.356 (ISI Journal Citation Reports 2011), (M23).
4. Александра Ђукић, Милена Вукмировић: “Creative Cultural Tourism as a Tool in Regional Development” у „ТТЕМ - Technics Technologies Education Management”, Volume 7, Number 4, 2012. (стр.1768-1779) ISSN 1840-1503. (indexed in relevant scientific database of journals: Thomson Reuters, Web of Science, Web of Knowledge, Index Copernicus, Ebsco, etc.); Impact Factor: 0.356 (ISI Journal Citation Reports 2011), (M23).
5. Александра Ђукић, Милена Вукмировић: “Redesigning the Network of Pedestrian Spaces in the Function of Reduction of CO2 emission, Case study: Pancevo i Vrsac”, у “Spatium-u” International Review, број 27, 2012. године, (стр. 31-39), ISSN 1450-569X UDC 711.523 (497.113). (M24)
6. Александра Ступар, Александра Ђукић: “Patchwork or Matrix? Testing the Capacity of the Contemporary City”, у “Spatium-u” International Review, број 15/16, 2007. године, (стр. 1-10), ISSN 1450-569X. (M24)
7. Александра Ступар, Александра Ђукић: “Brief Inside in Historical Transformation of Public Spaces - vs Myth, Ritual and Ideology”у “Spatium-u” International Review, број 7, 2001. године, IAUS, Београд, стр. (19-24), ISSN 1450-569X. (M24)

1.3. Биографски подаци о кандидату

Кандидат Тијана М. Вујичић, дипл. инж. арх., рођена је 1981. године у Мркоњић-Граду, у Босни и Херцеговини. Основну школу и Гимназију завршила је у Мркоњић Граду. Студије архитектуре уписала је 1999, а завршила 2005. године на Архитектонско-грађевинском Факултету Универзитета у Бањој Луци. Дипломирала је на одсеку архитектура са оценом 10 и просечном оценом током студија 8,64. Школске 2008/2009. године уписала је докторске академске студије на Архитектонском факултету Универзитета у Београду (основна област истраживања: архитектура и урбанизам, а ужа научна област истраживања: урбанизам) и положила све испите са просечном оценом 9,52. Наставно-научно веће Архитектонског факултета у Београду је, на седници одржаној 10. марта 2014. године, донело одлуку којом се одобрава рад на теми докторске дисертације под насловом “Дефинисање методологије

интегралног адаптивног управљања процесом урбане стагнације на примеру града Приједора”. За ментора је именована проф. др Александра Ђукић.

Од октобра 2005. године запослена је на Архитектонско-грађевинско-геодетском факултету Универзитета у Бањој Луци, где је ангажована на ужим научним областима урбанизам и планирање простора и архитектонско пројектовање у звању вишег асистента. Осим учешћа у настави, у сарадњи са Њемачким друштвом за међународну сарадњу (*Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ)*) и представницима општина организовала је низ студентских радионица и стручних предавања са фокусом на урбанистичко и архитектонско пројектовање пословних зона. Један је од чланова истраживачког тима међународних научно-истраживачких пројеката Архитектонско-грађевинско-геодетског факултета: 1) „Урбана и градитељска обнова града у духу одрживог развоја - ка стратегији интегративне регенерације запуштених и неискоришћених простора Републике Српске (*brownfield and greenfield spaces*)“ у 2011., као и 2) Методолошки оквир за креирање информационе платформе запуштених и неискоришћених простора – *brownfield*“ у 2014, на којем је обављала и функцију координатора. Кандидаткиња је аутор многобројних научних радова од којих се издвајају два рада блиска теми докторске дисертације, објављена у часопису Геодетски вестник (ССЦИ): *Methodological framework for shrinking cities case study research: northwest region of Bosnia and Herzegovina* (Т.М.Вујић, А.Ђукић, 2015) и *Urban Shrinkage in a “Shrinking” Serbia - the Approach to a Global Phenomenon in a Local Context* (В.Антонић, А.Ђукић, Т.М.Вујић, 2017).

Осим педагошког и научног рада кандидат се активно бави стручним радом у области архитектонског и урбанистичког пројектовања. Одабране референце су: Урбанистички пројекат и реализација Трга српске војске у Мркоњић Граду - Признање у категорији урбанистички пројекти и реализације на 16. Међународном салону урбанизма у Нишу (2006), Идејно урбанистичко-архитектонско решење Трга Краља Петра I Крађорђевића у Мркоњић Граду – друга увећана награда за конкурсно решење (2007), Реализација и главни пројекат урбанистичко-архитектонског решења Трга Краља Петра I Крађорђевића у Мркоњић Граду (2008), Главни пројекат јавне паркинг гараже и градске тржнице у Мркоњић Граду (2008), Главни пројекат фабрике "Круна вода", Главни пројекат фабрике текстилне индустрије "М&Dtex", као и низ главних пројеката за стамбене и стамбено-пословне објекте. Као члан партнерске групе укључена је у процес израде *Стратегије развоја општине Мркоњић Град 2014-2024*, а као члан савета у процес израде *Плана подручја посебне намене туристичко-рекреативног центра Балкана*, где узима активно учешће, али и прати процесе и методологије планирања, важне за предметно истраживање.

2. ОПИС ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.1. Садржај дисертације

Дисертација под насловом “Дефинисање методологије интегралног адаптивног управљања процесом урбане стагнације на примеру града Приједора” има укупно 503 стране. Основни текст дисертације је подељен у 7 поглавља и броји 366 страна. У дисертацији је коришћено укупно 263 референце које су наведене након основног текста на 17 страна, од чега 34 интернет извора. Прилози дисертације садрже 4 поглавља на 106 страна. Испред основног текста дисертације налази се резиме на српском и енглеском језику, изјава захвалности и детаљан садржај. У завршеном делу дисертације налази се попис слика, табела и графикона, листа скраћеница, биографија аутора и пратеће изјаве.

САДРЖАЈ:

1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА

- 1.1. Претходна анализа информација о предмету и проблему истраживања
- 1.2. Проблем и предмет истраживања
- 1.3. Циљеви и задаци истраживања
- 1.4. Полазне хипотезе истраживања
- 1.5. Научне методе истраживања
- 1.6. Генерална структура докторске дисертације
- 1.7. Научна оправданост истраживања, очекивани резултати и примена

2. (РЕ)КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЈА ПЛАНИРАЊА У КОНТЕКСТУ УРБАНЕ СТАГНАЦИЈЕ

- 2.1. УРБАНА СТАГНАЦИЈА
 - 2.1.1. Приступи и ограничења у истраживању урбане стагнације
 - 2.1.2. Дефиниција града
 - 2.1.3. Дефиниција градова у стагнацији – *CIRES* и *Shrinking Cities* пројекти
 - 2.1.4. Ка концептуализацији модела за мапирање градова суочених са проблемом урбане стагнације
- 2.2. КОНЦЕПТ АДАПТИВНОГ УПРАВЉАЊА
 - 2.2.1. Порекло, развој и примена концепта адаптивног управљања
 - 2.2.2. Теоријски оквир адаптивног управљања
 - 2.2.3. Дефиниција и принципи адаптивног управљања
 - 2.2.4. Врсте адаптивног управљања
 - 2.2.5. Фазе процеса адаптивног модела управљања
 - 2.2.6. Техничко и институционално учење у оквиру адаптивног модела управљања
- 2.3. ПЛАНИРАЊЕ И УПРАВЉАЊЕ У УСЛОВИМА УРБАНЕ СТАГНАЦИЈЕ - ПОМАК ОД ОДРЖИВОСТИ КА ОТПОРНОСТИ
 - 2.3.1. Отпорност – историја и примена
 - 2.3.2. Инжењерска и еколошка отпорност
 - 2.3.3. Социо-еколошка отпорност
 - 2.3.4. Адаптабилност и трансформабилност – ка савременој дефиницији отпорности
 - 2.3.5. Отпорност vs. одрживост
 - 2.3.6. Ка концептуализацији урбане отпорности, адаптабилности и трансформабилности

3. ПРИМЕЊЕНА МЕТОДОЛОГИЈА

- 3.1. МЕТОДЕ И ТЕХНИКЕ ПРИКУПЉАЊА ПОДАТАКА
 - 3.1.1. Архивска и теренска истраживања
 - 3.1.2. Анкета и интервју
 - 3.1.3. Делфи техника
- 3.2. МЕТОДЕ АНАЛИЗЕ ПОДАТАКА
 - 3.2.1. Анализа садржаја докумената прикупљених у оквиру теренских и архивских истраживања
 - 3.2.2. Анализа и обрада анкетних упитника
 - 3.2.3. Анализа и обрада транскрипта интервјуа
 - 3.2.4. Анализа и обрада података прикупљених Делфи техником
- 3.3. МОДЕЛ ГЕНЕРАЛИЗАЦИЈЕ

4. КРИТИЧКИ ДИСКУРС ПЛАНИРАЊА У УСЛОВИМА УРБАНЕ СТАГНАЦИЈЕ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

- 4.1. СТАГНАЦИЈА ГРАДОВА СЕВЕРОЗАПАНОГ РЕГИОНА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
 - 4.1.1. Модел за мапирање градова суочених са проблемом урбане стагнације

- 4.1.2. Модел типолошке класификације градова у опадању
- 4.1.3. Мапирање градова суочених са проблемом урбане стагнације
- 4.1.4. Анализа стања планске документације – одабир студије случаја
- 4.2. АНАЛИЗА СИСТЕМА СТРАТЕШКОГ ПЛАНИРАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ
- 4.2.1. Формални модел планирања у Републици Српској
- 4.2.2. Упоредна анализа формалног модела планирања и концепта адаптивног управљања
- 4.2.3. Однос планирања према проблему урбане стагнације у оквиру формалног модела
- 4.2.4. Смернице за унапређење формалног планског оквира
- 4.2.5. Неформални модел планирања у Републици Српској
- 4.2.6. Поређење МиПРО методологије и методологије просторног планирања
- 4.2.7. Упоредна анализа неформалног модела планирања и концепта адаптивног управљања
- 4.2.8. Однос МиПРО методологије према проблему урбане стагнације
- 4.2.9. Смернице за унапређење МиПРО методологије

5. СТУДИЈА СЛУЧАЈА ПРИЈЕДОР

- 5.1. Ниво урбане стагнације града Приједора
- 5.2. Анализа и оцена ефикасности формалног и неформалног модела планирања

6. МЕТОДОЛОГИЈА ИНТЕГРАЛНОГ АДАПТИВНОГ УПРАВЉАЊА

- 6.1. Сврха и намена методологије интегралног адаптивног управљања
- 6.2. Принципи интегралног адаптивног управљања
- 6.3. Приказ методологије интегралног адаптивног управљања
- 6.4. Оквирни садржај стратегије адаптивног управљања
- 6.5. Актери и модели учешћа у адаптивном управљању
- 6.6. Усклађеност са постојећим моделима планирања

7. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

8. ЕВАЛУАЦИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ О ИСТРАЖИВАЊУ

- 8.1. МЕТОДОЛОШКЕ ПОУКЕ
- 8.1.1. Управљање динамиком истраживања
- 8.1.2. Техничка припрема докторске тезе
- 8.1.3. Избор референтне литературе
- 8.1.4. Модификације структуре дисертације
- 8.1.5. Критичка анализа примењених метода и техника
- 8.1.6. Разговори о теми, проблему и предмету истраживања

ЛИТЕРАТУРА

ПРИЛОЗИ

- Прилог А. Анализа статистика северозападног региона Републике Српске
- Прилог Б. Приказ резултата Делфи технике
- Прилог В. Приказ резултата анкетирања - Приједор
- Прилог Г. Нацрти упитника интервјуа

ПОПИС СЛИКА

ПОПИС ТАБЕЛА

ПОПИС ГРАФИКОНА

ПОПИС СКРАЋЕНИЦА

БИОГРАФИЈА АУТОРА

2.2. Кратак приказ појединачних поглавља

Докторска дисертације је подељена у осам проблемских целина под следећим насловима: 1. Уводна разматрања, 2. (Ре)концептуализација планирања у контексту урбане стагнације, 3. Примењена методологија, 4. Критички дискурс планирања у условима урбане стагнације у Републици Српској, 5. Студија случаја Приједор, 6. Методологија интегралног адаптивног управљања урбаном стагнацијом, 7. Закључна разматрања и 8. Евалуацијски извештај о истраживању. На крају рада налазе се списак извора и литературе, попис слика, табела и графикана, листа скраћеница и пратећи прилози.

Уводни део дисертације *Уводна разматрања* садржи приказ основних одредница истраживања у седам подналова. У њему је град као систем дефинисан у две равни: првој проблемској, која фокус ставља на феномен урбане стагнације и другој везаној за предмет истраживања, а кроз коју се град посматра као нелинеаран комплексан динамички систем за који се теже дефинисати адекватни модели планирања и управљања. Уводни део дисертације садржи и обавезни део формулације система хипотеза и циљева истраживања, преглед методолошког оквира и одговарајућих техника истраживања, процену научне оправданости и очекиваних резултата истраживања.

Други део под насловом *(Ре)концептуализација планирања у контексту урбане стагнације* садржи три поглавља: 1. Урбана стагнација, 2. Концепт адаптивног управљања и 3. Планирање и управљање у условима урбане стагнације – помак од одрживости ка отпорности. Прво поглавље представља међународне праксе и приступе у истраживању урбане стагнације, али и дефинише ограничења у погледу њихове примене у локалном контексту РС. На темељу ових истраживања дефинишу се смернице за концептуализацију модела за мапирање градова у стагнацији примењивог у оквирима РС. Друго поглавље детаљно елаборира адаптивни концепт управљања који је настао и развијао се у области управљања природним ресурсима, а који је последњих петнаест година доживео велику популарност у многим другим областима. Ово поглавље говори о пореклу концепта, развоју, његовој примени, теоријским основама; кроз њега се уводи дефиниција и друге кључни појмови везани за овај концепт; представљају различити модалитети приступа и дефинишу фазе процеса адаптивног управљања. Треће поглавље повезује препознати проблем са предложеним моделом управљања кроз теорију отпорности/резилијентности (*resilience theory*), односно кроз приказ основних принципа и концепата теорије отпорности успоставља се релација између предмета и проблема истраживања. Циљ овог завршног теоријског дела је аргументација оправданости увођења концепта адаптивног управљања у поље урбанизма и урбанистичког планирања, а његов производ су смернице за концептуализацију адаптивног управљачког модела. Генерално, у овом делу се, с једне стране представљају и образлажу феномен урбане стагнације и концепт адаптивног управљања, док се с друге стране, кроз теоријски дискурс, врши успостављање релација између њих.

Треће поглавље под насловом *Примењена методологија* садржи поглавља која дефинишу аналитички апарат (методе, технике и алате) за провођење емпиријских истраживања и доказивање постављених хипотеза. Кроз подпоглавља се образлаже приступ истраживања према проблему урбане стагнације, а у односу на предложени концепт адаптивног управљања. Посебно вредан је модел за генерализацију истраживања, који дефинише модалитете укрштања резултата како би се произвели валидни закључци, односно доказале хипотезе.

Четврти део под насловом *Критички дискурс планирања у условима урбане стагнације у Републици Српској* подељен је у два поглавља: 1. Стагнација градова северозападног региона Републике Српске и 2. Анализа система стратешког планирања у Републици Српској. Кроз први део представљен је модел за мапирање градова у стагнацији, чија провера је извршена на полигону северозападног региона РС. Такође, у овом делу дата је опсежна елаборација о размерама урбане стагнације у региону, идентификовани су узроци и последице урбане стагнације, и креирана типологија градова у опадању. Кроз анализу стања планске

документације у завршном делу потврђена је оправданост избора Приједора као града који ће бити предмет разраде студије случаја. У другом делу извршена је опсежна анализа постојећих модела стратешког планирања у РС (формалног и неформалног) и успостављене су паралеле са налазима истраживања спроведеним кроз Делфи технику и интервју. Кључни излаз ове анализе су дефинисана спорна места неопходне ревизије у постојећим приступима и системима планирања и смернице за унапређење ових модела планирања у складу са принципима адаптивног управљачког модела.

Пети део под насловом *Студија случаја Приједор* фокусиран је на анализу процеса израде стратешких планских докумената града Приједора: "Стратегије развоја града Приједора 2014-2024" и "Урбанистичког плана града 2012-2032". Циљ анализе је генерална оцена ефикасности постојећих система планирања и управљања, али и оцена њихове ефикасности у погледу решавања проблема урбане стагнације. Такође, у овом делу је кроз анкетирање и интервјуе истражен однос локалних актера према проблему стагнације града и однос према постојећим формалним и неформалним системима планирања.

Шести део под насловом *Методологија интегралног адаптивног управљања урбаном стагнацијом* представља кључни резултат укупних истраживања. У оквиру овог поглавља презентован је нови концепт – методологија, која је настала као резултат опсежних теоријских, практичних и емпиријских истраживања. Приказ методологије дефинисан је кроз кључне принципе, фазе процеса, садржај стратегије интегралног адаптивног управљања, актере и моделе учешћа у процесу планирања и управљања, корисне методе и технике, те дефинисање сврхе и намене саме методологије. У завршном делу успостављају се паралеле са постојећим системима планирања и дефинишу елементи усклађености.

Завршни део дисертације обухвата две целине *Закључна разматрања* и *Евалуацијски извештај о истраживања*. У закључним разматрањима изнешени су завршни ставови о проблему и предмету истраживања, доприносу докторске тезе у теоријском и практичном домену, као и у погледу методологије истраживања. У овом делу дискутовани су резултати укупних истраживања, формулисани одговори на постављене хипотезе и отворени правци потенцијалних будућих истраживања. Евалуацијски извештај појављује се као нови елемент докторске тезе који има за циљ да укаже на сложеност процеса израде докторске дисертације, да да смернице и препоруке за унапређење приступа, процеса, као и практичне препоруке у погледу примене одређених алата, метода и техника које могу помоћи другим истраживачима и докторантима да унапреде сопствена истраживања. У одређеном смислу овај извештај представља списак поука стечених кроз процес истраживања и у духу адаптивног приступа које је у фокусу дисертације, подстиче учење кроз процес, не само о истраживаном проблему, него и о самом истраживачком процесу.

3. ОЦЕНА ДИСЕРТАЦИЈЕ

3.1. Савременост и оригиналност

У докторској дисертацији кандидаткиња Тијана М. Вујичић је остварила значајан научни допринос у научној области архитектура и урбанизам.

Актуелност дисертације огледа се у апликацији и разради тема из домена *теорије резилијентности*, која је у XXI доживела значајну експанзију и популарност у академском, политичком и стручном дискурсу. У дисертацији је дат свеобухватан преглед порекла и развоја *теорије резилијентности* и презентована су најсавременија сазнања о приступима управљања *комплексним адаптивним системима*. Тежиште рада је дато на дефинисању модела и методолошких принципа *адаптивног управљања* – иновативног управљачког концепта за суочавање са неизвесностима – темељеног на постулатима теорије резилијентности. Докторска дисертација значајан допринос даје унапређењу и развоју *теорије урбане резилијентности*, која се у савременим праксама планирања и управљања појављује као пандан и наставак *теорије одрживог развоја*. Тачније, кроз докторску

дисертацију дата су тумачења и дефиниције кључних принципа и концепата отпорности/резилијентности урбаних система и развијен је модел за управљање градом у условима стагнације или генералније посматрано, различитих облика неизвесности. Посматрано у теоријској равни оригиналност тезе је заснована на успостављању релација између кључних феномена, приступа и концепата из области *екологије* и *урбанизма*, а у практичној равни на развоју и прилагођавању приступа управљања над *социо-еколошким системима* потребама управљања над *урбаним системима*.

Посматрано у локалним контекстуалним условима Републике Српске оригиналност истраживања се огледа у две равни: феноменолошкој и планерској. Феноменолошки посматрано, докторска дисертација представља нови модел за мапирање и идентификацију градова у опадању, као и систем за праћење промена у процесу управљања овим градовима. Планерски посматрано, допринос и оригиналност истраживања се очитује кроз успостављање релација и дефинисање елемената синхронизације између постојећих система интегралног (неформалног) и просторног (формалног) планирања у Републици Српској и концепта адаптивног управљања развијеног у области управљања природним ресурсима.

Посматрано у целини, оригиналност и савременост истраживања је заснована на примени савремених научних теорија и алата за формулисање новог модела управљања градовима суоченим са проблемом стагнације. У дисертацији су презентовани нови истраживачки приступи и сазнања о феномену *градова у опадању* (*shrinking cities*) и дефинисан је модел *интегралног адаптивног управљања* прилагођен потребама ових урбаних система, који у одређеној форми може бити примењен и на градова суочене са различитим облицима и нивоима неизвесности.

3.2. Осврт на референтну и коришћену литературу

Кандидаткиња је у оквиру докторске дисертације користила обимну литературу и разне примарне и секундарне изворе. Истраживање кандидаткиње је засновано на анализи теоријске литературе, резултатима међународних урбаних студија, радова у научним и стручним часописима, релевантних закона и стратегија, као и на другим изворима (*online* извори, студије, статистике и сл.). Референцирана литература и извори су подељени у две основне групе: теоријске изворе и литературу и изворе кључне за примењена истраживања. Избор библиографских јединица указује на то да је кандидаткиња упозната са кључним теоријским расправама и резултатима, као и са актуелним приступима у области коју истражује, и да на одговарајући начин користи изворе за аргументацију својих ставова.

Дисертација се позива на укупно 263 наслова који су наведени у попису референциране литературе и извора, од тога 89 књига, 15 поглавља у књигама, 72 чланака у часописима и 34 интернет извора. Остали извори представљају различите врсте докумената и извјештаја. 145 референце које су сврстане у литературу и изворе о предмету и проблему истраживања је објављено пре мање од 15 година, а 37 пре мање од 5 година. Већина референци је на енглеском језику. У основном тексту дисертације се налази укупно 85 илустрације и 5 у оквиру прилога, од којих је 57 оригиналан рад, а 13 их представља ауторкину (ре) интерпретацију из других извора. Текст дисертације укључује 13 табела од којих је 3 у оквиру прилога, као и 102 графикана од којих је 7 у оквиру основног текста.

Теоријске изворе представљају многобројне научне монографије, публиковани резултати међународних научно-истраживачких пројеката и радови објављени у научним часописима. Извори који су кључни за примењено истраживање деле се у две основне групе: изворе референтне за ниво Републике Српске и изворе референтне за ниво града – студије случаја. Примарни извори референтни за ниво РС обухватају писану грађу која поближе дефинише и објашњава формални и неформални модел планирања у РС: 1) законодавно-регулаторни оквир у области просторног планирања и 2) публикације које представљају неформални

модел интегрисаног планирања локалног развоја. Секундарне изворе референтне за ниво РС, односно њен северозападни регион који је предмет шире анализе, представљају званичне статистике и подаци релевантних институција. Они су обухватили податаке који омогућавају идентификацију и мапирање градова суочене са проблемом урбане стагнације, као и податаке који омогућавају сагледавање стања по питању поседовања стратешке планске документације у ЈЛС северозападног региона РС. Примарни извори референтни за град студију случаја представљају стратешки плански документи (планови и стратегије), док секундарни извори обухватају програме, извештаје, записнике, одлуке, решења, закључке и сл., директно везане за процес планирања и резултате имплементације планова/стратегија. Секундарни извори обухватају и друге писане изворе који говоре који описују стагнантно-развојне процесе града.

Као најзначајнији извори коришћени у истраживању издвајају се:

Pallagst, K., Wiechmann, T. & Martinez-Fernandez, C., 2014. *Shrinking Cities International Perspectives and Policy Implications*. New York, London: Routledge.

Wiechmann, T., 2013. *Shrinking Cities in Europe - Evidence from COST Action „Cities Regrowing Smaller” (CIRES)*. [Online] Available at:

http://www.shrinkingcities.eu/fileadmin/Conference/Presentations/01_Wiechmann.pdf

[Accessed 9 December 2014].

Oswalt, P., ed., 2005. *Shrinking cities Volume 1 – International Research*. Ostfildern-Ruit: Hatje Cantz Verlag.

Oswalt, P. & Rieniets, T. eds., 2006. *Atlas of Shrinking Cities*. Ostfildern-Ruit: Hatje Cantz Verlag.

Holling, C. S., 1978. *Adaptive Environmental Assessment and Management*. New York: John Wiley and Sons.

Williams, B. K. & Brown, E. D., 2012. *Adaptive Management: The U.S. Department of the Interior Applications Guide*. Washington, DC.: Adaptive Management Working Group, U.S. Department of the Interior.

Stankey, G. H., Clark, R. N. & Bern, B., 2005. *Adaptive management of natural resources: theory, concepts, and management institutions. General Technical Report PNW-GTR-654. Department of Agriculture, Forest Service, Pa, Portland, OR: U.S.: Department of Agriculture, Forest Service, Pacific Northwest Research Station.*

E&S, 2003. *Official web site: Ecology and society - a journal of integrative science for resilience and sustainability*. [Online] Available at: <https://www.ecologyandsociety.org/>

Holling, C. S., 2001. Understanding the complexity of economic, ecological, and social systems. *Ecosystems*, pp. 390-405.

Folke, C., 2016. Resilience (Republished). *Ecology and Society*, Volume 21(4):44.

Gunderson, L. H. & Holling, C. S., 2002. *Panarchy: Understanding Transformations in Human and Natural Systems*. Washington, D.C.: Island Press.

Walker, B., Holling, C. S., Carpenter, S. R. & Kinzig, A., 2004. Resilience, Adaptability and Transformability in Social–ecological Systems. *Ecology and Society*, Volume 9(2): 5.

Meerow, S., Newell, J. P. & Stults, M., 2016. Defining urban resilience: A review. *Landscape and Urban Planning*, Volume 47, pp. 38-49.

Resilience Alliance, 2007. *Urban Resilience Research Prospectus: A Resilience Alliance Initiative for Transitioning Urban Systems towards Sustainable Futures*, CSIRO, Australia, Arizona State University, USA, Stockholm University, Sweden.

Layder, D., 1998. *Sociological Practice: Linking Theory and Social Research*. London, Thousand Oaks, New Delh: SAGE Publications Ltd..

Miljević, M. I., 2007. *Metodologija naučnog rada*. Pale: Filozofski fakultete Univerziteta u Istočnom Sarajevu.

Đurić, S., 2013. *Istraživanje bezbednosti kvalitativni pristup*. Beograd: Univerzitet u Beogradu Fakultet bezbednosti.

- RZS-PC, 2002. *Званична веб страница: Републички завод за статистику Републике Српске*. [Online] Available at: <http://www.rzs.rs.ba>
- MiPRO, 2011a/b. *Metodologija za integrisano planiranje lokalnog razvoja (MiPRO)*. Sarajevo: Swiss Agency for Development and Cooperation SDC i UNDP.
- ЗУПИГ, 2013. *Закон о уређењу простора и грађењу. Службени гласник Републике Српске 40/13*. Бања Лука: Народна скупштина Републике Српске.

3.3. Опис и адекватност примењених научних метода

У оквиру рада на докторској дисертацији кандидаткиња Тијана М. Вујичић је применила више истраживачких метода у циљу провере заснованости постављене главне научне хипотезе: метод научне анализе (садржаја примарних извора, секундарних извора, теренских и архивских истраживања), метод критичке анализе, метод упоредне анализе, метод студије случаја и метод логичке аргументације. Основне примењене технике су: Делфи техника, анкетаирање и отворено интервјуисање.

Генерална методологија истраживања темељи се на аналитичко-синтетичком и адаптивном методолошком приступу (*adaptive theory*). Адаптивни модел представља иновативни облик истраживања чијом применом је докторска дисертација у погледу примењене методологије дала допринос развоју нових истраживачких приступа блиских изабраној теми и истраживаном (адаптивном) концепту. Адаптивни приступ установљен је у области друштвених истраживања, а налази се између теорије тестирања (*theory-testing*) и теорије утемељивања (*grounded theory*), односно дедуктивног и индуктивног модела. Кориштењем адаптивног методолошког апарата установљени су нови постулати *теорије урбане резилијентности* са упориштима у доказаним теоријама и налазима проведених истраживања.

У контексту примене адаптивног методолошког приступа истраживање је у процесу реализације константно реформулисано како у односу на наслеђене теоријске концепте који су сугерисали "ред", тако и у односу на емпиријска истраживања, која су једновремено-повратно мењала "ред". Евалуација процеса истраживања приказана је у завршном поглављу доктората кроз коју је кандидаткиња образложила сложеност процеса, указала на елементе редифиниције истраживања, вредновала методолошке приступе и дефинисала препоруке и смернице примењиве другим истраживачима. Овај евалуацијски извештај представља практични допринос дисертације *адаптивној истраживачкој теорији* и у духу је предметног истраживања – развијеног адаптивног управљачког модела – које наглашава важност *процеса* и заговара *учење кроз рад*.

Посебно вредно поглавље је *Примењена методологија* у оквиру којег је кандидаткиња развила модел за генерализацију резултата укупних истраживања. Овај модел осим што је успоставио релације између теоријских и практичних истраживања, повезао је и научно-истраживачке методе, алате и технике, са постављеним хипотезама и циљевима истраживања, различите нивое анализе (глобални, РС, Приједор), системе планирања и управљања (формални, неформални, адаптивни) и различите врсте извора информација. Овако представљен модел класификовао је прикупљену грађу података у одређене категорије анализе и утврдио правила кодирања, категоризације и укрштања података која треба да воде доказивању хипотеза, закључивању и синтези.

Доказивање прве радне (под)хипотезе о тренду стагнације градова у РС извршено је применом методе научне анализе садржаја званичних статистика за градове предметног полигона и методе логичке аргументације. Кључне методе за доказивање друге и треће радне (под)хипотезе су метод критичке анализе и метод упоредне анализе кроз које је успостављена релација између (1) процеса планирања у оквиру два истраживана планска приступа (формалног и неформалног) и (2) предложеног концепта адаптивног управљања.

У делу теоријских истраживања основни примењене методе су метод научне анализе садржаја примарних и секундарних теоријских извора и метод логичке аргументације. Примењена истраживања следила су дедуктивни модел (*top-down*) где се у истраживање кренуло од испитивања основних начела и приступа планирања у два разматрана планска модела (формалном и неформалном), док су на најнижем нивоу дефинисане критичне тачке у процесу и системима планирања, тзв. места ревизије. У оквиру примењених истраживања и студије случаја доминантно су кориштене методе критичке и упоредне анализе садржаја примарних извора, док су основне технике Делфи, анкетаирање и отворено интервјуисање.

Делфи техника представља један од највреднијих резултата укупних истраживања докторске дисертације. Испитивањем 67 стручњака из 18 општина северозападног региона РС дошло се до врло значајних смерница за дефинисање методолошког оквира новог приступа који се развијао кроз дисертацију. Такође, стручњаци региона дефинисали су опсежну листу проблема и недостатака постојећих система планирања, али и указали на неопходне промене које планирање треба да оствари како би ефикасније управљало процесима урбане стагнације. За разлику од Делфи технике која се оцењује врло успешном, анкетаирање које је проведено на територији града Приједора, са групом актера укључених у два предметна система планирања (УП и стратегија), није произвело ваљане закључке. Недостаци примењене технике анкетаирања огледају се пре свега у недовољним знањима испитаника о системима планирања у којима су узели активно учешће, што је произвело давање предности оном систему планирања којег су испитаници боље познавали, аутоматизовано давање одговора без удубљивања у специфичне елементе и теме питања. Стога, резултати анкетаирања нису сматрани довољно поузданим и из њих нису извођени важни закључци. Техника отвореног интервјуисања произвела је квалитетне резултате посебно кроз интервјуе са креаторима методологија из два референтна система планирања. Они су дали дубље увиде у проблеме и ограничења у примени ових методологија и генералне недостатке и слабости самих методологија планирања. Интервјуи са имплементаторима методологија на нивоу града Приједора били су фокусирани у већој мери на примену методологија и оцену њихове подобности и ефикасности у условима стагнације.

Резултати научне анализе су наративно приказани и аргументовано синтетизовани у закључним поглављима истраживања. Метод који је примењен на целокупан истраживачки рад је метод логичке аргументације, тј. истраживање је засновано на теоријској јасноћи и реторичкој прецизности аргумената и подразумева успостављање прецизно објашњених и документованих релација. Наведен методолошки приступ је у складу са постављеним хипотезама, дефинисаним циљевима и задацима истраживања.

3.4. Применљивост остварених резултата

Резултати истраживања спроведени у докторској дисертацији имаће веома широку будућу примену у области архитектуре и урбанизма:

- као основ и полазиште за најразличитије облике нових научних истраживања у домену *теорије урбане резилијентности*;
- као база за развој нових методологија урбаног и архитектонског дизајна темељених на теорији резилијентности и принципима отпорности, адаптабилности и трансформабилности;
- као адекватна подлога за нова примењена истраживања феномена градова у опадању, која се могу организовати кроз употребу дефинисаног модела за њихову идентификацију, мапирање, анализу и оцену стања, али и као алат за праћење промена унутар ових урбаних система у процесу управљања;
- у контексту планирања и управљања у урбанизму, методологија развијена кроз докторат примену треба да оствари превасходно у градовима погођеним процесима стагнације,

међутим, њен широко постављен оквир оставља могућност за много шире поље примене на различита подручја погођена другим врстама проблема, поремећаја, ризика и неизвесностима.

- применом методологије развијене кроз докторску дисертацију могуће је креирати *стратегије интегралног адаптивног управљања* које би локалним управама помогле да ублаже, усмере или елиминишу препознате проблеме и ризике. Системско-процесна оријентација ове методологије дефинисала је оквир за адекватно вођење целокупног процеса планирања и управљања.
- у контексту праксе просторног и урбанистичког планирања, разматрање и примена многобројних информација о предметној области које садржи ова докторска дисертација може утицати на едукацију свих актера укључених у процес планирања и управљања, омогућавајући им синтезу релевантних знања усмерених на проблеме градова у опадању, актуелне системе и праксе планирања и савремене приступе управљања градовима у условима неизвесности;

3.5. Оцена достигнутих способности кандидата за самостални научни рад

Докторска дисертација указује да кандидаткиња влада истраживачким методама и теоријским знањима из области урбанистичке теорије, урбанистичког планирања и управљања урбаним развојем. У дисертацији су уочене способности кандидаткиње да у комплексним процесима у урбаној средини препозна проблем истраживања, да у односу на њега примени теоријске поставке, да у односу на њих одреди одговарајући истраживачки контекст и одабере адекватне истраживачке методе.

Праћењем рада кандидаткиње кроз процес израде дисертације посебно су препознате способности управљања процесима и структуром истраживања. У елаборацији и аргументацији развијеног модела адаптивног управљања уочене су преференције кандидаткиње за системско-процесни приступ у ком се издваја њена способност мултидимензионалног сагледавања не само урбаног система него и система урбанистичког планирања и управљања. Такође, истиче се њена способност разумевања сложене структуре процеса и укључених актера у планирање и управљање. Посебно вредна је њена умешност да анализира и успоставља релације између теоријских поставки из области екологије и урбанизма са налазима примењених истраживања и усмерава их ка креирању нових метода и алата примењивих у пракси урбанистичког планирања и управљања.

На основу детаљног увида у дисертацију, стиче се уверење да кандидат осим постигнутих практичних резултата поседује потребна знања и вештине за успешно бављење научним радом у области урбанизма и на тај начин доприноси развоју савремене урбанистичке теорије и унапређењу праксе.

Значајан показатељ способности кандидата за самосталан научни рад су два рада из области дисертације публикована у међународном часопису са SCI листе, уредништво једне монографије међународног значаја, десет поглавља у монографијама међународног значаја, четири рада објављена у зборницима међународних научних скупова, три рада објављена у националном научном часопису и уредништво једане стручне књиге издате од међународног издавача.

4. ОСТВАРЕНИ НАУЧНИ ДОПРИНОС

4.1. Приказ остварених научних доприноса

Комисија сматра да докторска дисертација кандидаткиње Тијане М. Вујичић доприноси развоју научне области архитектура и урбанизам.

Остварени научни допринос у ужој научној области урбанизма је у формулисању новог методолошког приступа за управљање процесима урбане стагнације у функцији изградње и јачања отпорности градова суочених са овим проблемом. У ужем смислу, истраживање је допринос дисциплини урбанистичког планирања и управљања, јер је усмерено на развој научно заснованог приступа управљању урбаним системима у стагнацији. Заснован на *теорији резилијентности*, нови методолошки оквир представља проблемски оријентисан приступ који тежи изградњи *отпорног града* - града који је способан да издржи кризу, да се од ње опорави, да истраје и прилагоди се у току и након поремећаја, задржавајући своје процесе, структуру, идентитет и повратне реакције. Висок ниво општости методологије интегралног адаптивног управљања отвара широко поље примене на подручја погођена различитим врстама проблема, ризицима и неизвесностима.

Посматрано у теоријској равни, истраживање значајан допринос даје унапређењу и развоју *теорије урбане резилијентности*, кроз тумачења и успостављање релација између кључних феномена, приступа и концепата *теорије резилијентности* (из области *екологије*), *теорије одрживог развоја* и *теорије планирања* (из области *урбанизма*), односно кроз дефинисање система за јачање отпорности урбаних система. Као такво, истраживање доприноси реконцептуализацији *теорије планирања* и унапређењу пракси урбанистичког планирања, путем одклона од устаљене урбанистичке праксе планирања раста и развоја градова и постављања града у реалистичне контекстуално-проблемске услове у оквиру којих град функционише и еволуираја по моделу *адаптивног циклуса* (∞). На теоријском нивоу допринос рада огледа се првенствено у надградњи теорије планирања и теорије резилијентности, где се кроз интеграцију кључних концепата, идеја и приступа креирао адекватан плански оквир за урбане системе суочене са проблемом урбане стагнације.

Кандидаткиња је дала и научни допринос методологији истраживања, јер је применила адаптивни методолошки приступ. У том контексту, посебан допринос представљају поглавља *Примењена методологија* и *Евалуацијски извештај о истраживању*, кроз које кандидаткиња структурирано организује истраживања и врши самоевалуацију. Кроз узорно постављену структуру рада показала је да је у потпуности савладала различите методе примењиве у научном раду. Посебно треба издвојити три области у којима су до изражаја дошле њене способности искусног истраживача. То је прво, способност одабира и интерпретације података из извора и литературе, што јој омогућава да формира солидну подлогу на којој ће градити своје истраживање. Друго је, доследна примена научних метода и темељан рад у прикупљању грађе и релевантне документације везане за предмет рада, те аналитичан, прецизан и објективан приступ проблему који обрађује. Треће је јасно постављање принципа и критеријума на основу којих ће доносити своје закључке и вредновање.

Практични допринос дисертације налази се у дефинисању: (1) модела за мапирање, идентификацију и типолошку класификацију градова у опадању који уједно представља систем за праћење промена у процесу управљања овим градовима и (2) методологије *интегралног адаптивног управљања*, која иако је креирана за потребе градова суочених са различитим облицима стагнације, по својој природи је генерално примењива у проблемским истраживањима. Концептуализација првог модела темељи се на истраживањима и критичкој анализи најсавременијих међународних урбаних студија, а посебно оних фокусираних на градове у опадању, док је методологија интегралног адаптивног управљања производ опсежних теоријских истраживања кључних концепата и принципа теорије резилијентности и адаптивног управљачког модела развијаних у области екологије и управљања природним ресурсима, и истраживања постојећих система и методологија планирања (интегрисаног и просторног) у Републици Српској.

Предмет дисертације је одабран са тежњом да се истраже учесталост феномена и размера проблема урбане стагнације у Републици Српској, те узроци и последице стагнације градова како на демографском и економском нивоу, тако и просторном. На нивоу Републике Српске

овако фокусирано истраживање је прво такве врсте, а његов допринос очитује се кроз *ману градова и општина у опадању северозападног региона РС и динамичку просторну типологију градова у опадању*, кроз коју су успостављени односи између показатеља стагнације на нивоу града и ЈЛС у просторно-временској димензији. С друге стране проблем дисертације је дефинисан тако да истражи адекватност постојећих пракси планирања у Републици Српској у условима у којима стагнација добија примат над растом и развојем, и условима у којима је (једино) неизвесност извесна. Резултат овако усмереног истраживања су критике постојећих система и пракси планирања, идентификована места неопходне ревизије и дефинисане смернице и препоруке за унапређење како формалног (просторног) тако и нефомалног (интегрисаног) система планирања. У контексту истраживања у области стратешког планирања локалног развоја на нивоу Републике Српске, ово истраживање је прво које је успоставило јасне релације између два водећа система планирања и интегрисало просторну димензију планирања са другим областима референтним за препознати проблем у јединствен систем.

4.2. Критичка анализа резултата истраживања

У докторској дисертацији је по први пут дефинисана методологија интегралног адаптивног управљања процесом урбане стагнације, а применом принципа и концепата теорије резилјентности. До сада ниједан аутор није на овакав начин повезивао препознати урбани проблем са теоријама и моделима развијаним у области екологије, стога дефинисана методологија представља први такав резултат. Кључни допринос истраживања на пољу науке представља прилагођавање концепта адаптивног управљања, развијаног у области управљања природним ресурсима, потребама стратешког урбанистичког планирања. Према претходним истраживањима литературе у овој области, утврђено је да концепт адаптивног управљања није примењиван у пракси урбанистичког планирања. Стога, истраживање даје кључни допринос управо на овом пољу, а специфично у односу на планирање градова суочених са проблемом урбане стагнације. По аналогији праћења промена у природним системима дисертација представља нови концепт интегралног адаптивног управљања који на три нивоа просторном, економском и друштвеном прати промене у урбаним системима суоченим са проблемом стагнације – тачније нуди инструмент (систем) за ефикасно управљање неизвесношћу. Развијена методологија представља јединствен проблемски оријентисан приступ, који интегрише планирање и управљање, просторно са осталим доменима и секторима планирања, стратешки и спроведбени ниво планирања, а све у циљу решавања препознатих проблема и редукације неизвесности. Тако дефинисана методологија доприноси надградњи дисциплине урбанистичког планирања, а своју примену би могла имати у планирању интегралног локалног развоја градова суочених са урбаном стагнацијом, као и другим проблемским подручјима.

У докторској дисертацији је по први пут успостављена триангулација два референтна система стратешког планирања у Републици Српској – интегрисаног (неформалног) и просторног (формалног) – и модела адаптивног управљања, развијаног у области управљања природним ресурсима. Ниједно досадашње истраживање није на овај начин комбиновало и укрштало различите методолошке приступе како би створило адекватан мешовити методолошки приступ. Триангулација формалног, неформалног и адаптивног управљачког модела заснива се на комплементарности, а не супарништву приступа, она користи предности и умањује недостатке сваког појединачног приступа. До сада ниједан аутор није имао овакав приступ у креирању модела за одабран предмет и проблем истраживања, па дефинисана методологија представља унапређење научних знања у поређењу са постојећим стањем. Такође, у докторској дисертацији су по први пут дефинисане смернице за унапређење постојећих система планирања у Републици Српској (интегрисаног-неформалног и просторног-формалног) у складу са принципима адаптивног управљачког модела.

Предметно истраживање је прво у Републици Српској које се темељи на перспективи реалистичне парадигме урбанистичког и стратешког планирања, а која еволуцију градова види усмереном у правцу не само урбаног раста и развоја, него и урбане стагнације.

У докторској дисертацији је по први пут креиран модел за мапирање, идентификацију и типолошку класификацију градова у опадању, као и систем за мониторинг и евалуацију у процесу управљања овим градовима.

4.3. Верификација научних доприноса

M14

- Ђукић А., Кевац Л., **Вујичић Т.**, Ћорковић И. (2008). Урбана обнова индустријских комплекса у Бања Луци“, *Урбана и градитељска обнова у духу одрживог развоја града Бањалуке - уводна разматрања*, Бања Лука: Архитектонско-грађевински факултета Универзитета у Бањој Луци, стр. 279-294.
- А. Ђукић, **Т. Вујичић**, (2014). Urban regeneration of brownfield locations / Урбана регенерација браунфилд локација, у А. Ђукић, М. Surbock, V. Vuković, М. Stanković, С. Luchsinger, & P. Nigst (ур.), *Reassembling the City. Urban Regeneration of the Brownfield Area Rudi Čajavec in Banja Luka / Ремблаж града Урбана регенерација браунфилд локације „Руди Чајавец“ у Бањој Луци*, Banja Luka: University of Banja Luka Faculty of Architecture and Civil Engineering, Vienna University of Technology Institute of Urban Design and Landscape Architecture, Carinthia University of Applied Sciences School of Civil Engineering & Architecture, pp. 25-57.
- Ђукић, А., Simonović, D., **Вујичић, Т.** (2014) Introduction by editors. In Ђукић, А., Simonović, D., Вујичић, Т. (Eds) *BROWNINFO. Toward a Methodological Framework for Brownfield Database Development*, Banja Luka: University of Banja Luka, Faculty of Architecture Civil Engineering and Geodesy, p.p. 8-14. (ISBN 978-99955-752-3-6)
- Ђукић, А., Simonović, D., **Вујичић, Т.** (2014) Methodological framework for brownfield database development in the Republic of Srpska. In Ђукић, А., Simonović, D., Вујичић, Т. (Eds) *BROWNINFO. Toward a Methodological Framework for Brownfield Database Development*, Banja Luka: University of Banja Luka, Faculty of Architecture Civil Engineering and Geodesy, p.p. 15-20 (ISBN 978-99955-752-3-6)
- Simonović, D., **Вујичић, Т.** (2014) Valuation and reactivation of the 20th-century industrial heritage and its relevance for strengthening the cultural identity of the Republic of Srpska. In Ђукић, А., Simonović, D., Вујичић, Т. (Eds) *BROWNINFO. Toward a Methodological Framework for Brownfield Database Development*, Banja Luka: University of Banja Luka, Faculty of Architecture Civil Engineering and Geodesy, p.p. 23-42 (ISBN 978-99955-752-3-6)
- **Вујичић, Т.**, Simonović, D., Илић, D., (2014) Model of analysis of industrial structures as a tool for creation of brownfield databases: a case study of the incel industrial complex in Banja Luk. In Ђукић, А., Simonović, D., Вујичић, Т. (Eds) *BROWNINFO. Toward a Methodological Framework for Brownfield Database Development*, Banja Luka: University of Banja Luka, Faculty of Architecture Civil Engineering and Geodesy, p.p. 135-156 (ISBN 978-99955-752-3-6)
- А. Ђукић, **Т. Вујичић**, А. Špirić (2017) Urban Design Competition and Megaprojects in a Context of Identity of Cultural Heritage: Case Study Belgrade`s Riverfronts. In S. Ifko, M. Stokin (Eds) *Protection and reuse of industrial heritage: Dilemmas, problems, examples*. Ljubljana: ICOMOS Slovenia, pp. 59-71. (ISBN 978-961-288-173-3)
- **Т. Вујичић**, D. Simonović, А. Ђукић, М. Šestić, (2018) Browninfo Methodology and Software for Development of Interactive Brownfield Databases, In M. Hadžikadić, & S. Avdaković (Eds.); Book series: *Advances in Intelligent Systems and Computing*; Book: *Advanced Technologies, Systems, and Applications II*, Lecture Notes in Networks and Systems 28, Springer, p.p. 484-502. DOI: 10.1007/978-3-319-71321-2_44

- **T. Vujičić**, (in press) Shifting Forward: Resilience Thinking in Out-of-Order Urban System. In S. Kosanović, A. Fikfak, & E. Anguillari (Eds.), Book Series Reviews of Sustainability and Resilience of the Built Environment for Education, Research and Design. Book: *Sustainability, Resilience and the Built Environment*, Delft University of Technology, Netherland., Delft
- M. Stamenković, **T. Vujičić**, (in press) Relation between Sustainability and Resilience of the Built Environment. In S. Kosanović, A. Fikfak, & E. Anguillari (Eds.), Book Series Reviews of Sustainability and Resilience of the Built Environment for Education, Research and Design. Book: *Sustainability, Resilience and the Built Environment*, Delft University of Technology, Netherland, Delft.

M18

- Đukić, A., Simonović, D., **Vujičić, T.** (Eds) (2014) Scientific Monograph *BROWNINFO. Toward a Methodological Framework for Brownfield Database Development*, University of Banja Luka, Faculty of Architecture Civil Engineering and Geodesy. (ISBN 978-99955-752-3-6)

M23

- **Vujičić T. M.**, Đukić A. (2015). Methodological framework for shrinking cities case study research: northwest region of Bosnia and Herzegovina; *Geodetski vestnik*, 59 (3): 520-536. DOI: 10.15292/geodetski-vestnik.2015.03.520-536
- Djukić A., Antonić B., **Vujičić T. M.** (2017). Urban shrinkage in a 'shrinking' Serbia – the approach to a global phenomenon in a local context. *Geodetski vestnik*, 61 (4), 614-629. DOI: 10.15292/geodetski-vestnik.2017.04.614-629

M33

- **Вујичић Т.** (2011) „Urban and architectural typology of industrial structure versus photographic typology – a comparative analysis”, У Радоњанин В., Куртовић-Фолић Н., *PhIDAC 2011 Proceedings of III International symposium for students of doctoral studies in the fields of Civil Engineering, Architecture and Environmental Protection*, Нови Сад: Факултет техничких наука, стр. 369-376.
- Симоновић Д., Новаковић Н., **Вујичић Т.** (2011) „Towards a strategy of regeneration of urban landscape: brownfields as a strategic resource“, У *Proceedings of I International Conference „Ecology of urban areas“*, Зрењанин: Факултет техничких наука Михајло Пупин, стр. 439-449.
- **Вујичић, Т.** (2011) „Ревитализација индустријске архитектонске баштине Њемачке као фактор јачања регионалног идентитета“ *Зборник радова [Електронски извор] / Међународни научно стручни скуп "Архитектура и урбанизам, грађевинарство, геодезија - јуче, данас, сутра*, Бањалука: Архитектонско-грађевински факултет, стр.395-402.
- **Vujičić, T.**, Simonović, D., Ilić, D., (2014) Inventory of neglected and unused structures of former industrial complex in Banja Luka. In Đukić, A., Stanković, M., Milojević, B., Novaković, N., (Eds) *BROWNINFO 2014 Proceedings of International Academic Conference*, Banja Luka: University of Banja Luka, Faculty of Architecture Civil Engineering and Geodesy, p.p. 185-194

M53

- **Вујичић, Т.** „Промишљање о варијабилности перцепције кроз процес моделовања наспрам перцепције модела *per se*“, *АГГ+ часопис за архитектуру, грађевинарство, геодезију и сродне научне области*, Бањалука: Архитектонско-грађевински факултет Универзитета у Бањој Луци, 2013., стр. 20-27. DOI 10.7251/AGGPLUS1301020V
- Новаковић, Н., Симоновић, Д. и **Вујичић, Т.** „Промишљање приступа регенерацији урбаног пејзажа: *brownfield* простори као стратешки ресурс“ *АГГ+ часопис за архитектуру, грађевинарство, геодезију и сродне научне области*, Бањалука: Архитектонско-грађевински факултет Универзитета у Бањој Луци, 2013., стр. 28-39. DOI 10.7251/AGGPLUS1301028N

- Simonović, D., **Vujičić, T.** „Značaj valorizacije i reaktivacije industrijskog nasljeđa XX vijeka za kulturni identitet Republike Srpske” *AGG+ časopis za arhitekturu, građevinarstvo, geodeziju i srodne naučne oblasti*, Banja Luka: Univerzitet u Banjoj Luci Arhitektonsko-građevinsko-geodetski fakultet, 2015., стр. 16-30. ISSN 2303-6036, UDK I UDC 725.4.025(497.6 RS), DOI 10.7251/AGGPLUS1402016S

Као координатор на реализацији међународног научно-истраживачког пројекта *BrownInfo – Methodological Framework for Brownfield Databases Development* кандидаткиња је са групом аутора објавила и једну стручну књигу издату од међународног издавача, чији је била и уредник:

- Đukić, A., Vujičić, T. (Ur.) (2014). *BROWNINFO. Priručnik za uspostavljanje informacione baze braunfild lokacija*. Banja Luka: Univerzitet u Banjoj Luci, Arhitektonsko-građevinsko-geodetski fakultet, Deutsche Gesellschaft fuer Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, INOVA informatički inženjering. (ISBN 978-99955-752-1-2 1.)

5. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

На основу анализе докторске дисертације кандидаткиње Тијане М. Вујичић, Комисија констатује да је дисертација написана у складу са одобреном темом. Резултати научног истраживања у докторској дисертацији су презентовани на целовит, структурално јасан, документован и логички аргументован начин. Теоријски основ дисертације и одабрани сет научних метода одговарају постављеним хипотезама истраживања. Дисертација је произвела резултате који потврђују постављени систем хипотеза и пружа научни допринос у области архитектуре и урбанизма, као и развоју нових методологија и примени резултата истраживања у пракси. Примена оригиналних резултата се првенствено односи на нова научна и практична истраживања усмерена на даљу и дубљу разраду система интегралног адаптивног управљања, његову уградњу у постојеће системе урбанистичког планирања и управљања и истраживања усмерена на развој нових методологија урбаног и архитектонског дизајна темељених на теорији резилијентности и принципима отпорности, адаптабилности и трансформабилности. Кандидаткиња је овладала различитим теоријским основама и методолошким приступима научног истраживања и показала способност да доследно спроведе самостално научно истраживање, као и да његове сегменте уобличи у научне радове које је представила у међународним научним часописима, те учешћем на међународним конференцијама и међународним научно-истраживачким пројектима. Комисија посебно истиче научни допринос дисертације у области архитектуре и урбанизма, иновативне резултате у домену теоријског и методолошког научног доприноса и могућност примене методологије и налаза истраживања у пракси.

Имајући у виду целокупан научно-истраживачки опус кандидаткиње, садржај докторске дисертације и оцене изнете у овом Извештају, Комисија доноси позитивно мишљење о докторској дисертацији у целини и закључује да дисертација садржи значајан допринос у области архитектуре и урбанизма, и са задовољством предлаже Научно-наставном већу Архитектонског факултета Универзитета у Београду да се докторска дисертација под називом „Дефинисање методологије интегралног адаптивног управљања процесом урбане стагнације на примеру града Приједора“ кандидаткиње Тијане М. Вујичић прихвати, изложи на увид јавности и упути на коначно усвајање Већу научних области техничких наука Универзитета у Београду.

У Београду, 29.3.2018. године

Чланови Комисије

др Марија Маруна, ванредни професор, председник комисије
Универзитет у Београду, Архитектонски факултет

др Александра Ђукић, редовни професор, ментор
Универзитет у Београду, Архитектонски факултет

др Миленко Станковић, редовни професор
Универзитет у Бањој Луци,
Архитектонско-грађевинско-геодетски факултет
